

De Journalist

Magazine van de VVJ

België-Belgique
P.B.
8900 IEPER 1
3/8136

Afgiftekantoor Ieper

ZAND GENOEG OM
IN DE OGEN
TE STROOIEN

Dossier: verslagen uit Irak

Nog meer heibel tussen pers en politie

Nieuw mondiaal magazine van de pers

Belga-journaliste gaat de boerin op

Bewaarbijlage:
Vademecum voor zelfstandigen, deel 1

Van de redactie	3
Actueel	
VRT in de RTV-prijzen	4
Marc Goossens nog steeds in het nauw	4
Eric Brewaeys over politie en pers	5
CAO nr. 81 en journalistiek	14
Vorstelijk bezoek in het IPC	15
Een waakhond tegen mediaconcentratie	15
Dossier: Verslagen uit Irak	
VRT: de oorlog is al begonnen	6
VTM: een parochieblad	7
De Standaard: op VN-lijn	8
Knack: rekenen op copyrights	8
Het Belang: nog niet klaar	8
Rechten van oorlogsverslaggevers	13
Reportage	
Een nieuw maandblad voor een globaliserende wereld	16-17
Mens achter het nieuws	
Katrien Verstraete (Belga) gaat de boerin op	18
Scheef bekeken	14
Onder embargo	19

Illustratie: Zak

**UITNEEMBAAR KATERN:
VADEMECUM ZELFSTANDIGEN,
DEEL 1** **9-12**

**IN LOSSE BIJLAGE:
UITNODIGING JAARVERGADERINGEN AVBB
EN VVJ VAN 22 FEBRUARI 2003**

Magazine van de Vlaamse
Vereniging van
beroepsJournalisten (VVJ)

Coördinatie

Pol DELTOUR en
Luc STANDAERT

Vaste medewerkers

Jan BACKX,
Kim DUCHATEAU,
Marleen FRANSEN,
Johan VAN CUTSEM,
Kris VANDERHAEGEN,
Luc VANHEERENTALS

Redactiesecretariaat en abonnementen

Lisbeth Moons
Résidence Palace
Blok C - Lokaal 2232
Wetstraat 155
1040 Brussel
Tel. 02/235.22.70
Fax 02/235.22.72
avbb@journalist.be

Publiciteitsregie

Laurent COPPENS
E-mail laurent.coppens@euronet.be

Lay-out & druk

Drukkerij Deman nv
Nijverheidslaan 5
8970 Poperinge
Tel. 057/33 67 21
Fax 057/33 40 18

Lid van de Unie van Uitgevers van de
Periodieke Pers

VLAAMSE
VERENIGING VAN
BEROEPSJOURNALISTEN

Salut, en merci

Dat was het dan. De vier jaar van het huidige - eerste - VJ-bestuur zitten erop. Straks gaan we een nieuw bestuur verkiezen, en het cliché wil dat er dan een balans wordt opgemaakt.

In 1999 had de nieuwe ploeg het voordeel van met een propere lei te kunnen beginnen. De oude AVBB was net gedefederaliseerd, zeg maar geconfederaliseerd, in VJ en AJP. De VJ, Vlaamse Vereniging van beroepsJournalisten, was brand-nieuw. Bovendien was door een reeks omstandigheden in de tweede helft van de jaren '90 de journalistenvereniging aan Vlaamse kant volledig weggedeedsterd. Het was dus zaak de 'persbond' terug op de kaart te zetten.

Zijn we daarin geslaagd? Ik denk het wel. In die vier jaar tijd hebben we van De Journalist een blad gemaakt dat gelezen wordt in journalistenmilieus en daarbuiten. We hebben ons steentje bijgedragen in de oprichting van een nieuw Internationaal Perscentrum in Résidence Palace, dat een uitgebreide service biedt aan buitenlandse en binnenlandse journalisten. We hebben de mediadirecties ervan overtuigd om samen met ons de Raad voor de Journalistiek op te richten teneinde te waken over de deontologie. En we hebben - minder tastbaar maar zeker niet minder belangrijk - de relaties met zowel de mediadirecties als met de politieke wereld terug aangehaald. Ik denk dat we mogen zeggen dat we tegenwoordig ernstig genomen worden door onze gesprekspartners. Vier jaar geleden was dat niet het geval.

We hebben dat gedaan met hard werkende bestuurders, met een gedreven algemeen secretaris Pol Deltour, die trouwens ook nieuw was vier jaar geleden, en met onze 'rots in de branding' Lisbeth Moons, van het administratief secretariaat. Want voorzitters en bestuurders komen en gaan, en ook algemeen secretarissen willen al eens wisselen, maar Lisbeth blijft onze vaste waarde, ons ankerpunt. Het was niet altijd gemakkelijk. Niet alles is ons gelukt, en het ging vaak frustrerend langzaam. Maar het is ook mooi geweest, en ik had het voor geen goud willen missen.

Dames en heren collega's, het was mij een eer, maar vooral ook een genoegen, om jullie voorzitter te mogen zijn. Bedankt.

Luc Standaert

Foto: Johan Van Cutsem

VRT sleept prijzen radio- en televisiekritiek binnen

Kris Vanderhaegen

De openbare omroep gaat ook dit jaar met alle prijzen van de radio- en tv-kritiek aan de haal. De prijzen worden jaarlijks uitgereikt door de Vereniging van Radio- en Televisie-journalisten. Als beste televisieprogramma werd de Canvas-reeks 'De Schaduw van het Kruis' bekroond. De tocht van Jan Leyers in het voetspoor van kruisvaarder Godfried Van Bouillon, werd onder meer geprezen omwille van de filmische kwaliteiten. Als beste radioprogramma verkoos de jury 'De Nieuwe Wereld'. In dit Radio 1-programma praat Fried'I Lesage iedere werkdag met een aantal gasten. Voor het tweede jaar op rij werden Sven Speybroeck en Koen Fillet van Jongens en Wetenschap (Radio 1) met een punt geklopt. Net zoals de voorbije jaren viel de commerciële omroep VTM geheel buiten de prijzen. Enkel het jeugdmagazine Schuif Af met Ingeborg kreeg een nominatie in de categorie jeugdprogramma's.

In zijn toespraak betreunde voorzitter Jaak Vandyck de gang van zaken in het persbedrijf. Door de slabakkende economische conjunctuur en tegenvallende advertentie-inkomsten, voeren de uitgevers een besparingsronde en die gaat vaak ten koste van oudere journalisten. Vandyck betreunde dat ervaren journalisten met allerlei sociale maatregelen van de ene dag op de andere geacht worden

hun pen op te bergen. Hij brak tot slot een lans voor meer muziek van eigen bodem op de radio.

School

Gastspreker Norbert De Batselier (SP.A) pleitte voor een gezonde verstandhouding tussen pers en politiek. De voorzitter van het Vlaamse Parlement verwees naar de Nederlandse verkiezingen, waar het 'kontje' van Wouter Bos, kopstuk van de PVDA, belangrijker bleken was dan zijn boodschap. Hij wees op het gevaar van de mediaconcentratie, een problematiek die hiermee verweven is. Als een speler economisch dominant op de markt aanwezig is, loert het gevaar om de hoek dat hij ook de interpretatie van de boodschap van de politici monopoliseert. Gelukkig is het in Vlaanderen niet zo erg gesteld, aldus De Batselier. Hij riep nog op om in de scholen meer aandacht te besteden aan de verhouding tussen pers en politiek. Van kindsbeen moet kinderen het functioneren van de democratie diets gemaakt worden. Dat kan bijvoorbeeld door gratis krantenabonnementen ter beschikking van de scholen te stellen. In dat verband heeft de Vlaamse regering inmiddels het project 'De kracht van je stem' op poten gezet.

Procureur en gerechtsklant belagen reporter Marc Goossens

Jan Backx

Een man met een beladen strafblad, die een openbare aanklager spontaan argumenten komt aandragen in diens jacht op een hard werkend journalist. We hebben het nog nooit beleefd. Het belooft op 25 februari in de rechtbank van Dendermonde een spannende zitting te worden in het vervolgverhaal van onze confrater Marc Goossens, de zelfstandige beroepsjournalist die moet terechtstaan voor, zeg maar, onoorbaar luistervinken bij de politiediensten.

Procureur Guy Van Waesberghe verkreeg de heropening van de debatten, in een zaak die al op 16 december was gehoord en in beraad genomen.

Het strafdossier viseert naast Marc Goossens ook twee politiemannen van het korps Dendermonde. Irritaties over een aantal primeurs - voor het parket zijn dat 'lekken' - ontketenden de strafvervolgning. Goed nieuws voor Goossens, toen de procureur op de zitting van 16 december de betichting liet vallen van het eenvoudige gebruik van gelekte informatie. Maar het openbaar ministerie bleef wel hame ren op de - onvindbare - scanner van de faits divers-verslaggever. Onvindbaar, inderdaad, spijs enkele huiszoekingen en verhoren, uitgevoerd door speurders van het Comité P.

'Een scanner'

Een reportage op de regionale tv-zender Kanaal 3 leverde de aanklager plots een medestander op uit totaal onverwachte hoek! Een figuur die meer dan eens bij het gerecht op het matje moest komen, legde een omstandige verklaring af. Die komt erop neer dat hij medio 1999, toen hij eens zijn beurt zat af te wachten voor de raadkamer, Marc Goossens zag lopen met 'een oortje'. Toen de journalist op zeker ogenblik 'iets belangrijks' leek te horen, diepte hij - volgens de getuige - eensklaps 'een scanner' op. De gewillige informant noemt zelfs een bepaald merk.

Het laat zich raden dat deze deus ex machina, die het parket nu ten tonele voert, voor de nodige ambiance zal zorgen tijdens de volgende zitting. De hoedanigheid van de tipgever en diens plotse nobele aandrang om het openbaar ministerie bij te staan, zullen allicht niet ontglippen aan de aandacht van meester Jef Vermassen, raadsman van Marc Goossens.

Pers en politie botsen in Antwerpen (tris)

Eric Brewaeys
Voorzitter van de Raad voor de Journalistiek

Tussen justitie en de media is het niet altijd rozengeur en maneschijn. De spanning is altijd onderhuids aanwezig. Af en toe komt het zelfs tot een frontale botsing. Van zo'n botsing is sprake in het vonnis van 18 december 2002 van de Antwerpse politierechtbank. Nu is de politierechter dé rechter bij uitstek om botsingen te behandelen, maar dit keer ging het om meer dan enkel blikshade.

Op 2 december 2001 werd een ongeval met vluchtmisdrijf gepleegd in Antwerpen. Dagelijkse kost, zal je zeggen. Maar de politiepatrouille die naar het oord van de misdaad werd gestuurd, was begeleid door een cameraploeg die een opname maakte voor het VRT-1 programma 'Het leven zoals het is: politie'. Aan de hand van brokstukken die ter plaatse werden gevonden en een getuigenverklaring kon men de dader snel vinden. Een dame, die ervan verdacht werd het ongeval te hebben gepleegd, werd bij haar thuis bij de lurven gevat, ondervraagd en moest een ademtest ondergaan. Dat alles in aanwezigheid van de cameraploeg. De beelden werden weliswaar niet uitgezonden.

De vrouw werd gedagvaard voor de politierechtbank. En daar werd geoordeeld dat de aanwezigheid van de cameraploeg en de geluidsmensen een inbreuk was op het geheim van het onderzoek. Het optreden van de politieagenten bleek strijdig met artikel 35 van de wet op het politieambt: aangehouden, gevangen of opgehouden personen mogen niet zonder noodzaak aan publieke nieuwsgierigheid worden blootgesteld, noch gefilmd. De betichte werd vrijgesproken.

Volgens de rechter tast het gebeurde de waardigheid van de verdachte persoon en diens recht van verdediging aan. Wie echter concreet wil weten hoe de politierechter die schending ziet, blijft bij lezing van het vonnis op zijn honger. Is de vrouwelijke 'verkeerscrimineel' tijdens de ondervraging door de knieën gegaan omdat zij verbouwereerd was door de aanwezigheid van de TV-ploeg? Waren de resultaten van de ademtest onbetrouwbaar ingevolge de warmte van de spots? Het kan allemaal, maar de rechter had het misschien beter in zijn vonnis geschreven (gemotiveerd, zoals dat heet). De politierechter gaat nog een stapje verder. Hij zegt dat het verhoor van de beklaagde en de daaropvolgende ademtest nietig zijn, omdat het proces-verbaal is opgesteld ingevolge een onrechtmatig optreden van de politie. De strafvordering die op zo'n proces-verbaal steunt is niet ontvankelijk. Waarbij de vraag blijft of de strafvordering in dit geval steunde op de ondervraging van de betichte, dan wel op de eerder gedane vaststellingen op de plaats van het ongeval. Wat was er eerst, de kip of het ei?

Vooraanstaande juristen leren ons dat het niet in acht nemen van de strikte geheimhouding van het vooronderzoek geen nietigheid

van de strafvordering tot gevolg heeft. En dat is maar normaal ook. Wij maken nu eenmaal deel uit van een open samenleving. Met die openheid moeten ook politie en gerecht leren leven. Het leven – zoals het is – zou onmogelijk worden als elke opsporingsdaad nietig zou zijn omdat zij wordt gezien door een buitenstaander. Volgens de wet omvat het opsporingsonderzoek 'het geheel van de handelingen die ertoe strekken de misdrijven, hun daders en de bewijzen ervan op te sporen en de gegevens te verzamelen die dienstig zijn voor de uitoefening van de strafvordering'. Zo zijn er heel wat. Moeten wij zedig de andere kant opkijken wanneer wij een politieagent de nummerplaat van de verkeerd geparkeerde wagen van de buurman zien opschrijven? Moeten wij de ogen sluiten als de wagen vóór ons op de autostrade wordt 'geflitst'? Mag een wederzamenstelling, ook een onderzoeksdaad, niet meer worden gefilmd? Als de doctrine van de Antwerpse politierechter opgeld maakt, staat ons binnenkort wat te wachten in Aarlen wanneer daar het proces-Dutroux begint. Het lijkt mij trouwens niet zo gezond dat politiemensen alleen in het diepste geheim zouden mogen werken, ver van alle onbescheiden blikken. Historische precedentes op dat vlak strekken niet bepaald tot navolging.

De Antwerpse uitspraak is aanleiding geweest voor de korpschefs en persmedewerkers van de Belgische politiezones om te beslissen vanaf nu geen cameraploegen mee op stap te nemen. Die beslissing, die misschien te overhaast werd genomen, betekent een ernstige beperking voor de media, niet alleen voor de makers van 'docusoaps', maar voor alle cameramensen en persfotografen.

Dit betekent nu niet meteen dat er een maatschappelijke behoefte bestaat om elke opsporingsdaad te laten geschieden onder het oog van een TV-camera. Ook de media moeten leren beseffen dat er dingen zijn die niet noodzakelijk aan het publiek moeten worden getoond. Net elk aspect van het leven moet via de camera aan het publiek worden getoond. Enige selectie en terughoudendheid lijken hier aangewezen. Hier speelt de deontologie van de informatiemedewerkers een grote rol. Zelfregulering op dit vlak lijkt meer aangewezen dan aanvaringen met de gerechtelijke wereld, waar niemand, behalve dan de vrijgesproken verkeersdelinquent, beter van wordt.

Dossier: Verslagen uit Irak

Verslagen uit Irak

Terwijl de Amerikaanse nieuwsmedia in het zog van hun president duchtig de oorlogstrom roeren, moeten ook de Vlaamse redacties meer en meer rekening houden met een nieuw militair treffen in de Perzische Golf. Hoe doen onze nieuwsdiensten dat? Leggen ze zich sowieso al neer bij een oorlog, of trekken ze alsnog de pacifistische kaart? Sturen ze eigen reporters naar de Golf, of rekenen ze toch vooral op de grote persagentschappen en goede copyrights? We peilden naar de oorlogskoorts bij VRT, VTM, De Standaard, Knack en Het Belang van Limburg.

Alvast bij de Internationale Federatie van Journalisten (IFJ) is men er niet gerust in. Gevreesd wordt dat journalisten meer dan ooit het uitdrukkelijke doelwit zullen worden van oorlogvoerende partijen. Gekidnapte verslaggevers vormen voor hen immers een even telegeniek als accuraat 'living shield'. Daarom in dit Dossier ook nog aandacht voor de rechtspositie van oorlogsjournalisten en de veiligheidsproblematiek. Welke wapens hebben crisiscorrespondenten tegen de talloze gevaren die hen bedreigen?

De oorlog is al begonnen

Peter Verlinden
 Chef Buitenland VRT-TV-Nieuwsdienst

De oorlog om Irak is begonnen in september 2002.

Meteen na de zomervakantie werd het menens. De Amerikaanse dreigende taal om Irak gewapenderhand tot de orde te roepen, klonk alsmat feller en dus werden toen al de eerste televisiescenario's uitgetekend, de eerste budgetten berekend. De Redactie Buitenland van de VRT-TV-Nieuwsdienst levert toe aan zowel Het Journaal als aan Terzake, sporadisch zelfs aan Koppen, Panorama, Karrewiet en De Zevende Dag. De ervaring met het werken in crisisgebieden is behoorlijk te noemen. De term 'oorlogsjournalist' klinkt in het kleine Vlaamse persgebied vervaarlijk grootsprakerig. Toch mocht het werk van Rudi Vranckx en Johan Depoortere in het Midden-Oosten en Pakistan/Afghanistan, van Stefan Blommaert in de Balkan, en van Katelijne Hermans in Somalië - met excuses aan de even vergeten collega's en oorlogen - rustig staan naast dat van de veel bekendere internationale televisiejournalisten. De bescheiden schaal van deze redactie - zeker in vergelijking met mediagrootheden zoals CNN, BBC, APTN, en Reuters - dwingt deze ervaren krachten én hun technische ploegen om in minder oorlogszuchtige tijden het 'gewone' deskwerk op de redactie op te pakken. Of reportages te maken in het binnenland. Geen nood, want komt er een nieuwe internationale crisis op ons af, dan wordt de aanwezige ervaring vlug weer afgestoft en op een rijtje gezet. Dat is precies wat er gebeurt sinds afgelopen najaar.

Scenario's

Het begint met het uittekenen van de mogelijke scenario's. Van meet af aan wordt rekening gehouden met drie 'poten' voor een verslaggeving over een Irakoorlog: Bagdad, Noord-Irak (het huidige Koerdisch gebied) en Koeweit/Qatar (de belangrijkste uitvalsbasis van de Amerikaanse troepen). De situatie 'op het moment' zal moeten uitwijzen welke poot het grootste gewicht krijgt, wat mogelijk is of wordt, en of de strategie eventueel gewijzigd moet worden (Jordanië? Israël? Iran? Syrië?). De precieze samenstelling van de ploegen hangt ook af van mogelijke samenwerking met bijvoorbeeld Nederlandse collega's. Vaste regels mogen niet bestaan. Elke productiesituatie is anders.

De verschillende scenario's worden budgettair uitgetekend, op basis van vele jaren ervaring, door een ervaren productieploeg. Met die raambudgetten wordt het goochelen, eenmaal het zover is. Bijkomend probleem, dat nog het moeilijkst op te lossen is: de visums. Dat lukt, stapje voor stapje, veel tijdrovend lobbywerk inclusief.

Zo worden per 'poot' ploegen samengesteld. Alleen vrijwilligers vertrekken voor zulke uitzonderlijke, en mogelijk gevaarlijke, opdrachten. Dat geldt evengoed voor de journalisten als voor de technische en productiemedewerkers. Gelukkig melden zich nog altijd (een

Dossier: Verslagen uit Irak

beetje) meer vrijwilligers dan er plaatsen zijn.

Velen op de VRT-Buitenlandredactie volgden vroeger al de gekende 'trainingen voor werken in risicogebieden' van het Belgisch leger. Toch krijgen de geaccrediteerde ploegen in dit geval een extra opleiding. Niemand kan ooit alle veiligheidsfactoren in handen hebben, maar we proberen wel. Een goede voorbereiding is dus cruciaal. Dat geldt evengoed voor gezondheidsrisico's (eenvoudige ongevallen, ziekten, ...) als voor het leren omgaan met 'echte' oorlogssituaties, biologische, nucleaire en chemische aanvallen inclusief.

Geen avonturiers

Bij voorkeur vertrekt een ploeg die al vroeger op hetzelfde terrein heeft gewerkt, liefst ook in niet-crisissituaties. Kennis van het terrein, contacten ter plaatse, kunnen omgaan met de lokale gebruiken, een goed inschattingsvermogen van gevaar: het beschermt je al bij al veel beter dan een kogelvrije vest. Ervaring, dus.

In Centraal-Afrika ondervond ik zelf hoe onervaren ploegen, zelfs van de grootste agentschappen en de meest gerenommeerde media, in de problemen kwamen omdat zij bijvoorbeeld de legerkazernes en villa's van de generaals in Kinshasa niet kenden. Een internationaal persagentschap vroeg aan de kleine Belgische ploeg hulp toen na de moord op Laurent Kabila hun lokale fixer aangehouden was en de 3.000 Amerikaanse dollars die al betaald waren plots 'spoorloos' bleken, terwijl de 'ordediensten' nieuw geld vroegen en bij-

zonder dreigend werden. Het vroeg wat Congolees onderhandelen, maar het is gelukt ...

Naar Irak en omgeving zullen dus, als het zover komt, alleen collega's vertrekken, die weten waaraan ze beginnen. Voor avonturiers is dit een té ernstige aangelegenheid.

Tegelijk zijn dat ook collega's die inhoudelijk het verhaal van meet af aan volgen, ook op de redactie. Op het terrein gaan moet iets extra's opleveren: verhalen die het Vlaamse publiek anders niet zou krijgen, andere invalshoeken, een stem ergens ter wereld die anders stom blijft. Vandaar ook het jornaalproject 'De Weg naar Bagdad' in de aanloop naar de oorlog: om beter te begrijpen wat er in de Arabische en islamitische wereld leeft. Alleen zo kan je, als het oorlog wordt, een geloofwaardige verslaggeving brengen, voor een nieuwsgierig en terecht veeleisend publiek.

En nu maar hopen dat de oorlog er niet komt.

Luc Desmet:

'Op wereldschaal is VTM een parochieblad'

Kris Vanderhaegen

VTM-journalist Luc Desmet, die als een van de weinige journalisten verslag bleef uitbrengen van de oorlog in ex-Joegoslavië, bereidte zich voor op zijn vertrek naar Bagdad zoals hij dat voor iedere andere reportage doet. "Omwille van het specifieke karakter van deze opdracht, moet je uiteraard rekening houden met een aantal administratieve, technische en financiële besommeringen", weet hij. "In de eerste plaats moet je over een visum beschikken dat tien of twintig dagen geldig is. Sedert november van vorig jaar hebben we hiervoor een aanvraag ingediend. De Iraakse ambassade in Brussel heeft hierover evenwel geen beslissingsrecht, en maakte het dossier over aan het Ministerie van Informatie in Bagdad. Daar blijft onze aanvraag voorlopig zonder gevolg liggen."

De prijzen liegen er niet om: de Irakezen vragen voor een visum 1.500 dollar per persoon. Bovendien moet een tv-ploeg over een accreditatie beschikken, kostprijs: 475 dollar per dag. Voor het gebruik van de satelliettelefoon wordt 100 dollar per dag aangerekend en voor het verplicht inhuren van een tolk eist de overheid

200 dollar per dag. Tot slot sluit VTM voor haar ploeg een oorlogsverzekering af waarvan de premie tot 1.000 dollar per dag kan oplopen.

Desmet is niet verwonderd dat hij voorlopig geen groen licht in Bagdad krijgt. "Op wereldschaal is VTM een parochieblad. De grote zenders zoals CNN, BBC en TF1 zijn het eerst aan de beurt. CNN en BBC hebben zelfs een bureau in Bagdad waar meerdere ploegen de klok rond werken. Onze ploeg zal uit drie personen bestaan."

Twaalf jaar geleden, tijdens de (eerste) Golfoorlog stuurde VTM geen journalist ter plekke. Maar Luc Desmet deed in andere conflictgebieden wel voldoende ervaring op. "Als de oorlog uitbreekt is dat wereldnieuws, daar wil ik graag met de neus bovenop staan. Makkelijk werken in oorlogsomstandigheden bestaat niet. Als de oorlog uitbreekt, valt de electriciteit uit en kan je moeilijk aan eten en drinken geraken. Bovendien kan je niet vertrekken zonder kogelvrije vest en de nodige pillen en spuiten om je te beschermen tegen het mogelijk gebruik van biologische wapens." (KV)

Dossier: Verslagen uit Irak

De Standaard consequent op de VN-lijn

Volgens adjunct-hoofdredacteur Bart Sturtewagen zit De Standaard in het Irak-conflict helemaal op de VN-lijn. "Het is essentieel dat de VN, zoals in andere conflicten, in de 'driver's seat' zitten. Dat is de beste garantie dat je als wereldgemeenschap nog enige zeg hebt in een wereld met nog slechts één supermacht."

Volgens Sturtewagen zal De Standaard die lijn ook volgen wanneer de VN op een bepaald ogenblik zou vaststellen dat Irak in gebreke is gebleven, en er een nieuwe resolutie komt. "Alleen moet men tot op het laatste moment deze oorlog trachten te voorkomen. Dit kan alleen door met iedereen samen de druk op Irak maximaal op te voeren."

De redactionele lijn rond deze en andere items komt bij De Standaard tot stand door middel van vele informele gesprekken maar ook formele vergaderingen. Naast de redactionele ochtend-

vergadering en evaluatievergaderingen is er vooral 'het clubje van de 7 commentaarschrijvers', dat onder leiding van de hoofdredacteur staat en waarvan ook de chef-buitenland deel uitmaakt. De berichtgeving zelf is in eerste instantie een zaak van de buitenlandredactie, alhoewel er ook binnenlandse aspecten, zoals de houding van de Belgische regering, komen bij kijken.

"We zijn ons nog aan het bezinnen over hoe we ons in geval van oorlog zullen organiseren", weet Bart Sturtewagen nog. "De voornaamste informatiebronnen zijn de persagentschappen - we hebben een abonnement op ANP en Reuters - en buitenlandse kranten zoals NRC en The Guardian, met wie we een copyrightovereenkomst hebben. "Wat we nog niet weten, is of we iemand ter plekke zullen sturen en waar en desgevallend wanneer die zal worden uitgestuurd." (LV)

Ook Knack hoopt dat de oorlog er niet komt

De redactie van Knack is al meerdere maanden lang met het Irak-item bezig. "Met enkele redacteurs proberen we het dossier vanuit verschillende invalshoeken te belichten", zegt Sus Van Elzen, die redacteur buitenland is. "Zoals dat altijd al bij Knack het geval geweest is, hangt veel af van de individuele initiatieven van de redacteurs. 'Op goed vallen uit', zoals ze dat in Antwerpen zeggen."

Van Elzen pleegt wel regelmatig overleg met de hoofdredactie. "Als er dan iets in de kopij ontbreekt, bekijken we samen wie dit voor zijn rekening zal nemen." Over de berichtgeving bij een mogelijke oorlog kan Sus Van Elzen nog weinig kwijt. "We hebben copyrights op diverse media. Bovendien kan ik me voorstellen dat een vrijwilliger uit de redactie naargelang de omstandigheden en de opportuniteiten die zich voordoen voor korte tijd naar Irak trekt. Maar een permanente correspondent zullen we er zeker niet naartoe sturen."

De editoria's van Knack vallen - zoals dat voorheen ook steeds het geval geweest is met Frans Verleyen en Hubert Van Humbeek - onder de volledige verantwoordelijkheid van hoofdredacteur Rik Van Cauwelaert. "Met zijn allen hopen we dat de oorlog er niet komt, en dat komt ook tot uiting in die stukken", aldus nog van Elzen. (LV)

Het Belang van Limburg heeft 'grootste reserves bij oorlogsgestook'

Ook voor buitenlandredacteur Roger Huysmans van Het Belang van Limburg zijn het spannende tijden. "We zijn ons momenteel nog volop aan het voorbereiden. Ook daarom hoop ik dat de oorlog morgen nog niet uitbreekt. Het valt natuurlijk te hopen dat er helemaal geen oorlog komt, maar wanneer het conflict echt uitbreekt, zullen we ons aan een vooraf opgestelde planning houden. Op het moment zelf zal er uiteraard ook beslist worden welke artikels en portretten we in de rand van het gebeuren gaan brengen", zegt Huysmans. De redactionele benadering van het dreigende oorlogsgevaar in Irak werd vooraf grondig doorgepraat met de redactie buitenland en de chef voorkrant. Roger Huysmans: "We proberen momenteel in de mate van het mogelijke alle facetten te belich-

ten, want voorlopig zitten we nog steeds met één pagina buitenlands nieuws. Dat aantal zal uiteraard opgedreven worden wanneer het conflict uitbreekt. Wat we onze lezers vooral willen duidelijk maken, is dat we de grootste reserves hebben bij het oorlogsgestook van president Bush. Anderzijds stellen we ons ook vragen over de rol van Saddam Hoessein."

Sedert de overname van zusterkrant Gazet van Antwerpen heeft Het Belang ook een abonnement op de GPD (Geassocieerde Persdienst) uit Nederland, en daar zullen de Limburgse buitenlandverslaggevers gretig gebruik van maken. "Voor een krant als de onze ligt het niet voor de hand om correspondenten ter plaatse te sturen", aldus nog Huysmans. (MF)

Vademecum zelfstandigen (I)

Vier maanden na elkaar publiceert De Journalist afleveringen van een Vademecum voor Zelfstandigen. We doen dat in de vorm van een makkelijk uitneembaar katern middenin het magazine, waardoor u tegen de maand mei een brochure van 16 pagina's in handen heeft.

Zelfstandige journalisten zijn met steeds meer in aantal. Ging het tot voor kort nog om zowat een vijfde van het totale journalistenbestand, dan is dezer dagen zowat 1 beroepsjournalist op 4 freelancer.

Freelance journalistiek is wel degelijk van alle tijden. Vele zelfstandige journalisten zouden geen ander statuut willen. Freelancers tekenden overigens voor de schitterendste journalistieke producten. Precies een gevolg, zeggen zij, van hun ongebondenheid.

Het neemt niet weg dat een pak collega's vandaag tegen heug en meug het zelfstandigenstatuut hebben. Omdat de mediabazen hen hiertoe dwingen. Voor de directies van persbedrijven en omroepen valt het kostenplaatje van een zelfstandige nu eenmaal een stuk lichter uit dan wanneer deze in loondienst zou zijn. Bovendien zijn zelfstandige journalisten zoveel makkelijker in- maar ook uitschakelbaar door de redactiechefs. Nog een verklaring voor de aangroei van het legertje freelancers ligt in de uitstoot van oudere journalisten, die hun al te vroeg (brug)pensioen alsnog proberen te combineren met wat journalistieke werkzaamheid. Dat alles heeft, hoeft het gezegd, nefaste gevolgen voor de vergoeding van de freelance journalistiek.

De VVJ blijft van de verbetering van het statuut van de freelancer een strijdpunt maken in de komende jaren. Met dit Vademecum proberen we alvast tegemoet te komen aan de kennisbehoefte die bij talloze freelancers (in spe) bestaat.

———— Pol Deltour – Luc Vanheerentals

1. Starten als freelancer
2. Opdracht en betaling
3. Sociaal statuut
4. Belastingen, venootschappen

Aan de slag als zelfstandige journalist

Wanneer ga je aan de slag als zelfstandige journalist? De allereerste voorwaarde is natuurlijk dat je er echt goesting in hebt. Zo te zien ontbreekt het een massa jonge mensen daar allerminst aan: de opleidingen in de journalistiek bij voorbeeld barsten tegenwoordig uit hun voegen. Blijft de vraag aan welke objectieve voorwaarden je moet voldoen vooraleer je in dit vak te storten. De eerste is natuurlijk dat je niet slecht presteert als journalist tout court. Vereist daarvoor is om te beginnen een minimum aan kennis: een brede algemene kennis (over alles minstens een beetje weten) en – zo mogelijk – een diepgaande kennis over een of ander onderwerp. Zeker voor freelancers is dat laatste een pluspunt, om niet te zeggen dat het vaak een voorwaarde is voor werk. (Goede) journalisten hebben verder de eigenschap dat ze goed kunnen schrijven, of meer algemeen, dat ze verbaal sterk staan. Voor fotografen of cameramensen vertaalt zich dit in een goed oog voor beeld. Journalisten zijn ook per definitie niet mensenschuw, want mensen contacteren en (soms indringend) bevragen behoort tot de essentie van het vak.

Ondernemer

Voor zelfstandige journalisten komt daar iets belangrijks bij. Zij zullen behalve een goede journalist, ook een goede ondernemer zijn.

Als freelancer ben je hoe dan ook minder omgeven door anderen, sta je meer alleen.

Je moet je eigen materiaal en infrastructuur verzamelen, zelf geschikte investeringen doen. Je moet je eigen marktsituatie kennen en bijhouden, steeds weer zelf cliënteel zoeken. Een minimum aan zelfdiscipline en moed is allernoodzakelijkst. Je dient ook je eigen sociale bescherming te organiseren: wie bij voorbeeld een pensioen wil genieten dat gelijk loopt met dat van een werknemer, begint daar best nu al fors voor te sparen. Ook een behoorlijke dosis flexibiliteit dringt zich op, want hoewel je in principe vrij bent je eigen arbeidstijd te regelen, moet vaak op de meest onregelmatige uren worden gewerkt.

Vergeet tot slot niet dat het starten van een zelfstandige journalistieke zaak geld kost. Een goede PC is wel het absolute minimum, net zoals degelijke communicatielijnen. Reken daarbij wat documentatie en archiefmateriaal. En verder de gepaste middelen om je van hot naar her te bewegen natuurlijk. Het opstellen van een ondernemingsplan – met een realistisch overzicht van investeringen, uitgaven en (verwachte) inkomsten – is bij dat alles een must.

Vademecum zelfstandigen (I)

Over echte en valse zelfstandigen

Juridisch gezien is een zelfstandige iemand die zijn beroepsbezigheid uitoefent buiten het kader van een arbeidsovereenkomst of een ambtenarenstatuut. Een arbeidsovereenkomst veronderstelt een gezagsrelatie, een band van ondergeschiktheid. Bij zelfstandige arbeid is met andere woorden elke ondergeschiktheid tussen opdrachtgever en werkverhuurder uitgesloten.

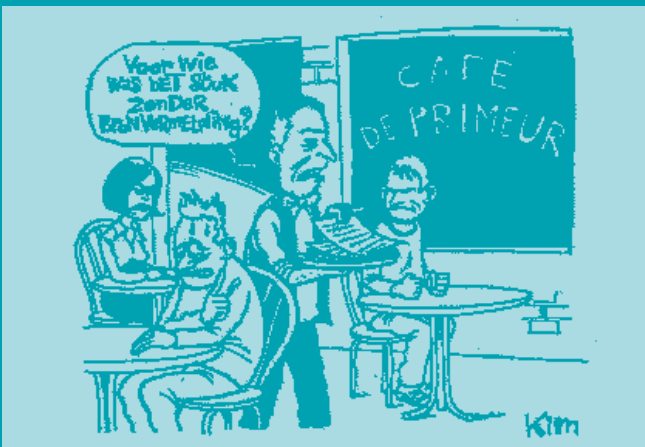
Nu komt het meer dan eens voor dat - in de journalistiek zoals elders - een opdrachtgever formeel gezien met iemand op zelfstandige basis wil samen werken, terwijl er feitelijk wel degelijk sprake is van ondergeschiktheid. Denk aan een freelancer die niet vrij is om zijn arbeidstijd zelf te regelen. Of aan een freelancer die onderworpen wordt aan de interne controle- en sanctiemogelijkheden in het bedrijf. Van zelfstandige journalisten wordt soms vereist dat ze uren kloppen op de redactie, of dat ze gedurende welbepaalde perioden stand by en oproepbaar zijn.

Met die 'valse zelfstandigen' slaan de werkgevers een dubbele slag. Mensen met een zelfstandigenstatuut kosten hen doorgaans een pak minder dan de collega's met een loonstatuut. En bovendien kunnen ze freelancers van de ene op de andere dag aan de kant schuiven, zonder daarbij gehouden te zijn tot vervelende opzeg-

gingstermijnen of dure opzeggingsvergoedingen.

Het punt is dat de opdrachtgever niet het laatste woord heeft, wanneer hij een samenwerkingsverband als 'zelfstandige arbeid' catalogeert. Een forse stem in het kapittel heeft ook de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (die de sociale bijdragen invordert die gerelateerd zijn aan arbeidscontracten). En het laatste woord hebben uiteindelijk de arbeidsrechtbanken. Zijn beslissen definitief, bij conflict, of een werkverhouding nu als arbeidsovereenkomst dan wel als zelfstandige aanneming moet worden beschouwd. Daarvoor baseren de arbeidsrechtbanken zich op de feitelijke criteria van arbeidstijdregeling, gezagsonderworpenheid en beschikbaarheid die we reeds vermeldden. In meerdere gevallen, zoals dat van voormalig Belgajournalist Jef Turf, werd een zelfstandige samenwerking aldus omgezet in een arbeidsovereenkomst.

Voor de journalist heeft dat overigens belangrijke voordelen. Hij of zij wordt dan in extremis toch onderworpen aan de regels van het arbeidsrecht, bij voorbeeld met betrekking tot opzeggingstermijn of -vergoeding. Bovendien verwerft men alsnog de voordelen van de sociale zekerheid die voor werknemers geldt.

Enkele administratieve ongemakken

Omdat journalistiek niet voorkomt in het lijstje van de circa 30 gereguleerde beroepen, kan men als journalist actief zijn zonder diploma of getuigschrift inzake technische beroepsbekwaamheid. Er zijn ook geen andere documenten vereist, zoals het distributie- of vestigingsattest dat wel geldt voor andere zelfstandige activiteiten. Evenmin dient men zich in te schrijven in het Handelsregister. Ook de BTW-verplichtingen zijn in principe niet aan freelance-journalisten besteed. Meer hierover in aflevering 4.

De belangrijkste formaliteiten die een zelfstandige moet voldoen wanneer hij van start gaat, zijn de aansluitingen bij een sociaal verzekeringsfonds en ziekenkas. Men heeft hierbij de keuze tussen enerzijds een vrij sociaal verzekeringsfonds voor zelfstandigen of de

Nationale Hulpkas voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen, en wat het ziekenfonds betreft ofwel een erkende instelling ofwel een gewestelijke dienst van de Hulpkas voor de Ziekte- en Invaliditeitsverzekering.

Voor de inschrijving bij het sociaal verzekeringsfonds heeft men 90 dagen de tijd. Indien men verzuimt zulks te doen wordt men door het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen na verloop van tijd van ambtswege aangesloten bij de Nationale Hulpkas.

Meer over het sociale zekerheidsstatuut van de freelancer in aflevering 3 van dit Vademecum.

Vademecum zelfstandigen (I)

Cumuleren met een zelfstandige activiteit

Vele zelfstandige journalisten zijn dat niet 'in hoofdberoep', maar combineren een andere beroepsactiviteit of een niet-actief sociaal statuut met zelfstandige journalistiek. We overlopen even de mogelijkheden.

1. Occasionele journalistieke activiteit

Het is perfect mogelijk dat iemand een job buiten de journalistiek combineert met af en toe een toevallige bijverdienste in de journalistieke sfeer. Dat heeft twee voordelen: er zijn geen sociale zekerheidsbijdragen verschuldigd, en fiscaal gezien mag men zijn bijverdienste opgeven als 'diverse inkomsten', wat betekent dat er slechts 33 procent belastingen op verschuldigd zijn.

Een journalist die af en toe wat bijschnabbelt bij een andere opdrachtgever in de mediasector, kan zich niet beroepen op de kwalificatie 'occasionele activiteit', omdat zijn bijkomend werk duidelijk in verband staat met zijn hoofdactiviteit. In dit geval dringt het statuut van zelfstandige in bijberoep zich op (zie hierna).

2. Twee zelfstandige beroepen tegelijk

In principe belet niets een advocaat, een cafébaas of een beheerder om tegelijk een zelfstandige journalistieke arbeid te ontplooiën. Dit heeft wel fundamentele gevolgen voor het beroepsstatuut: wegens combinatie met een 'commerciële nevenactiviteit' is een erkenning als beroepsjournalist dan immers onmogelijk (zie hierna).

Qua sociaal statuut is er een belangrijke vrijstelling. "Journalisten, perscorrespondenten en de personen die auteursrechten genieten" zijn niet onderworpen aan het statuut van zelfstandige als zij reeds over een ander sociaal statuut beschikken "dat minstens gelijkwaardige rechten biedt inzake rust- en overlevingspensioenen, familiale uitkeringen, ziekte- en invaliditeit, gezondheidszorgen en arbeidsongeschiktheid". Als zelfstandige in hoofdberoep moet men dan geen bijkomende sociale bijdragen betalen voor het zelfstandige bijberoep als journalist, en het sociale verzekeringsfonds zal voor de berekening van de sociale bijdragen de inkomsten van de journalistieke activiteit in mindering brengen van de totale inkomsten als zelfstandige. Je betaalt uiteraard wel belastingen op je journalistieke nevenactiviteit.

3. Loontrekkende en zelfstandige tegelijk: de zelfstandige in bijberoep

Wie kent ze niet: de leraren of andere loontrekkenden die 'na hun uren' werk leveren als correspondent voor krant of televisie? Een dergelijke combinatie is voor de duidelijkheid nooit mogelijk bij eenzelfde werkgever. Dus: in de week een werknemersstatuut hebben en in het weekend in hetzelfde bedrijf als zelfstandige presteren, is absoluut taboe.

Ook hier moet weer rekening gehouden worden met het beroepsstatuut: de wet van 1963 sluit een erkenning als beroepsjournalist uit wanneer het journalistieke werk gecombineerd wordt met een 'commerciële nevenactiviteit'.

Anderzijds geldt ook hier weer de niet-onderwerping aan het sociale statuut voor zelfstandigen van journalisten en perscorrespondenten. Concreet moet de zelfstandige journalistiek in bijberoep gecombineerd worden met een hoofdberoep dat neerkomt op minstens de helft van een voltijdse betrekking in het betreffende bedrijf. Voor leraren volstaat een hoofdjob van 6/10 van een volledig uurrooster.

Nog dit: studenten die nog gerechtigd zijn op kinderbijslag kunnen genieten van verminderde bijdragen of zelfs een vrijstelling wanneer ze onder bepaalde inkomensgrenzen vallen.

4. Werkloos en zelfstandige

Een werkloze mag in principe geen activiteit verrichten die enig materieel voordeel kan opleveren. Bij werk voor zichzelf dat verder gaat dan het normaal beheer van het eigen bezit, of indien hij voor een derde werk uitvoert tegen bezoldiging, verliest hij de uitkering voor de dag dat hij gewerkt heeft.

Het statuut van werkloze kan enkel gecombineerd worden met dat van zelfstandige in bijberoep indien de betrokkene voor hij werkloos werd gedurende minstens drie maanden een zelfstandig bijberoep uitoefende. Het bedrag dat men als werkloze verdient mag evenwel niet hoger liggen van 3.369,60 euro per jaar. Overschrijdt men dit bedrag, dan valt de uitkering volledig weg. De betrokkene behoudt zijn statuut van werkloze zolang de RVA de activiteit niet als een volwaardige beroepsactiviteit aanziet. De zelfstandige beroepsactiviteiten mogen ook enkel voor 7 uur of na 18 uur uitgeoefend worden.

Ook voor werklozen die journalistiek verrichten in bijberoep geldt de niet-onderwerping aan het sociaal statuut der zelfstandigen voorzover de tewerkstelling die voorafging aan de werkloosheid minstens halftijds was.

5. Bruggepensioneerde en zelfstandige

Voor bruggepensioneerden gelden in principe dezelfde regels als voor werklozen. Dat betekent dat men dit statuut kan combineren met dat van journalist in bijberoep als men deze activiteit uitoefende drie maanden voor men bruggepensioneerde werd. Steeds dient hierbij vooraf een aanvraag gedaan te worden bij de RVA, en mag men de arbeid niet verrichten tijdens de normale werkuren (van 7 tot 18 uur op weekdays). Ook de te verdienen vergoeding is begrensd.

Ook voor bruggepensioneerden die als 'bijberoeper' journalistiek actief zijn, geldt de vrijstelling van sociale bijdrageplicht. Net zoals voor loopbaanonderbrekers trouwens.

6. Gepensioneerd en zelfstandige

Voor gepensioneerd gelden welbepaalde bedragen voor hetgeen men kan bijverdienen zonder dat zulks de pensioenrechten aantast. Deze bedragen zijn afhankelijk van de leeftijd (jonger of ouder dan de wettelijke pensioenleeftijd die thans 65 bedraagt voor mannen en 62 voor vrouwen), het soort pensioen (rust- of overlevingspensioen) en het feit of er al dan niet kinderen ten laste zijn.

Voor gewone pensioenen zonder kinderlast bij voorbeeld gaat het om 10.845,34 euro per jaar voor wie als werknemer aan de slag gaat. Wie als zelfstandige wil werken moet rekening houden met een grens van 8.676,27 euro per jaar. Met kinderlast is dat respectievelijk 14.556,14 euro en 11.644,90 euro.

Wat het vervroegd pensioen betreft, zijn de grenzen respectievelijk 7.421,57 euro, 5.937,26 euro, 11.132,37 euro en 8.905,89 euro tot aan de wettelijke pensioenleeftijd.

Indien het beroepsinkomen deze bedragen met minstens 15 procent overschrijdt wordt het pensioen met betrekking tot dat kalenderjaar geschorst of teruggevorderd. Indien het bedrag minder hoog is dan de 15 procent wordt het pensioen voor dat kalenderjaar met een gelijkaardig percentage verminderd.

Wie als gepensioneerd een zelfstandige journalistieke activiteit in bijberoep wil uitoefenen is niet onderworpen aan de sociale zekerheid voor zelfstandigen.

Vademecum zelfstandigen (I)

Het beroepsstatuut van 'beroepsjournalist'

'Journalist' is geen wettelijk erkend begrip, laat staan een beschermde titel, zodat om het even wie zich aldus kan noemen. Anders ligt het met de titel 'beroepsjournalist' die sinds de wet van 30 december 1963 wel erkend en beschermd is. Alleen wie sedert twee jaar zijn hoofdberoep maakt van journalistiek en dit in een medium dat algemene berichtgeving verstrekt, kan aanspraak maken op de titel van beroepsjournalist. Een andere cruciale erkenningsvoorwaarde is dat men zijn journalistieke activiteit niet combineert met een 'commerciële nevenactiviteit'.

De titel van beroepsjournalist wordt toegekend door een officiële Erkenningscommissie die uit beroepsjournalisten zelf en uit mediadirecteuren bestaat - van elk evenveel. Wie als beroepsjournalist erkend is krijgt van het minister van Binnenlandse Zaken verscheidene identificatiedocumenten.

De VVJ/AVBB creëerde voor aankomende journalisten die nog geen volle twee jaar professioneel actief zijn het statuut van 'stagiair'.

Voor een aanvaarding als stagiair vereist de Raad van Bestuur van de VJ een professionele activiteit van 3 maanden.

Wat freelancers betreft vereist de Erkenningscommissie dat ze een inkomen kunnen bewijzen dat beantwoordt aan het wettelijke minimumloon voor werknemers, wat neerkomt op om en rond 1.200 euro bruto per maand. Het verbod van combinatie met een commerciële nevenactiviteit stelt velen vaak voor de keuze: ofwel het statuut van beroepsjournalist aanhouden en dus niet combineren met andere commerciële opdrachten, ofwel toch andere commerciële opdrachten vervullen en bijgevolg afstand doen van de erkenning als beroepsjournalist.

Voor journalisten die professioneel actief zijn in de 'gespecialiseerde media', bestaat een ander wettelijk statuut: dat van journalist van beroep. Voor hen geldt het cumulverbod met een commerciële nevenactiviteit niet.

Het eerste contact...

Hoe zet je als kersvers zelfstandig journalist de eerste stappen in de mediawereld? Afgezien van de administratieve beslommingen waarover we het reeds hadden, is het beste dat je vooraf voor jezelf een aantal domeinen afbakt, je je daarin inwerkt en met concrete voorstellen naar iemand binnen de redactie stapt. Het is doorgaans nuttig deze contacten te laten lopen via iemand die je persoonlijk kent. In de ene redactie moet je bij de hoofdredacteur of newsmanager zijn, in een andere bij de rubriekverantwoordelijke. Nog elders houdt er zich iemand specifiek bezig met zelfstandige medewerkers. Je omschrijft in dit soort contacten zeer duidelijk de inhoud en opzet van je artikel en de wijze waarop je dit zal uitwer-

ken. Als nieuwkomer kan je moeilijk verwachten dat men automatisch publiceert wat je hen zal toesturen. Vaak zal hetgeen uiteindelijk gepubliceerd wordt helemaal zijn herwerkt.

In de praktijk zal de freelancer zich goed- of kwaadschiks moeten plooiën naar de tarieven die in het betrokken medium gelden. We raden freelancers aan om zeker in de beginfase voor veel verschillende media te werken. Op die manier zal de betrokkene uiteindelijk zelf kunnen kiezen waar hij zich het meeste thuisvoelt - dit wil zeggen aangesproken wordt op zijn creativiteit en hiervoor ook best betaald wordt.

Faciliteiten voor beginners

Voor werklozen die het willen proberen als zelfstandige, heeft de overheid enkele belangrijke faciliteiten voorzien. Zo kan iedereen die minimum één dag uitkeringsgerechtigd werkloze geweest is en een zelfstandig beroep begint, gedurende 9 jaar zijn recht op werkloosheidsuitkering terug opnemen (zij het na minstens 6 maand 'geprobeerd te hebben'). Ook een werknemer die ontslag neemt om een zelfstandig beroep te beginnen, behoudt gedurende 9 jaar het recht dat hij - op het ogenblik van zijn ontslag - genoot op werkloosheidsuitkering.

Via het Participatiefonds biedt de overheid interessante startleningen aan. De lening belooft maximaal 40.000 euro en is terugbe-

taalbaar op 13 jaar, met gedurende de eerste drie jaar een vrijstelling van terugbetaling van kapitaal. De rentevoet is 4 procent vast. Ze wordt verminderd tot 3 procent indien men de kosteloze begeleiding (boekhoudkunde, informatica...) van 18 maanden volgt die het Participatiefonds aanbiedt.

Werkzoekenden jonger dan 30 kunnen ook nog een beroep doen op het Rosetta-plan voor zelfstandigen. Bij gebrek aan inkomsten, kan men gedurende de opstart van een eigen zaak een maandelijkse onkostenvergoeding krijgen van 375 euro.

Meer info: www.startersservice.be

Dossier: Verslagen uit Irak

Oorlogsjournalisten worden verdragsrechtelijk beschermd

Arianne Acke
Hoofd dienst Humanitair Recht
Rode Kruis Vlaanderen

Personen die niet aan de vijandelijkheden deelnemen, worden tijdens gewapende conflicten beschermd door het internationaal humanitair recht, en met name de Verdragen van Genève van 1949 en hun twee Aanvullende Protocolen van 1977. Dat geldt ook voor journalisten die in conflictgebieden actief zijn.

Het internationaal humanitair recht onderscheidt twee categorieën van journalisten. De eerste en 'oudste' categorie bestaat uit journalisten geaccrediteerd bij de strijdkrachten. Reeds in het Landoorlogreglement van 1907 was sprake van correspondenten en reporters die de strijdkrachten volgen, zonder er daadwerkelijk deel van uit te maken. Hun accreditatie bij de strijdkrachten geeft hen bij gevangenneming door vijandige troepen het recht op de behandeling en het statuut van krijgsgevangene. Zij moeten daartoe wel een identiteitskaart kunnen voorleggen die door de militaire overheid is uitgegeven.

In 1977 maken de Aanvullende Protocolen voor het eerst melding van de journalisten die op eigen initiatief in de conflictzone actief zijn. Zij hebben het statuut van burger en genieten aldus bescherming tegen de gevolgen van de vijandelijkheden en bij gevangenneming. Om als journalist herkenbaar te zijn, dragen ze best een speciale identiteitskaart, uitgegeven door de nationale overheid of de overheid van het land waar men actief is. Journalisten die niet over een dergelijke kaart beschikken, verliezen hun bescherming evenwel niet.

Wapens

Het statuut en de bescherming als burger kan slechts worden ingeroepen zolang personen zich onthouden van deelname aan de vijandelijkheden. Dit geldt voor burgers en dus ook voor journalisten. Door hun aanwezigheid in de gevechtszone is het voor de partijen niet altijd eenvoudig het statuut van de journalist te achterhalen, zeker wanneer deze laatste wapens of kledij van militaire aard draagt. Daarom werd in 1977 overwogen aan journalisten een speciaal herkenningsteken toe te kennen. Dit idee werd echter vlug verlaten uit vrees journalisten hierdoor tot een doelwit te maken, en hun werkomstandigheden nog risicovoller.

Een specifieke verwijzing in het Eerste Aanvullende Protocol van 1977 biedt een verduidelijking ten aanzien van de vroegere teksten, zonder journalisten daarom nieuwe en bijzondere bescherming toe te kennen. Journalisten hebben het recht in conflictsituatie hun beroep uit te oefenen. Zij moeten daarbij wel de beperkende maatregelen respecteren die een overheid instelt. De uitdrukkelijke erkenning van het recht van journalisten om informatie in te winnen en verslag uit te brengen moet ook bescherming bieden tegen verdachtmakingen van spionage.

Het internationaal humanitair recht maakt deel uit van het verdragenrecht. Hoewel het een ruime erkenning geniet, zijn niet alle staten partij bij de Aanvullende Protocolen. Toch zijn ook deze staten ertoe gehouden aan journalisten eenzelfde fundamentele bescherming toe te kennen als aan burgers. Dit maakt immers sinds 1949 deel uit van de fundamentele bepalingen van het internationaal humanitair recht.

Relevante bepalingen:

Derde Verdrag van Genève van 1949, artikel 4A 4.

Eerste Aanvullende Protocol bij de Verdragen van Genève van 1977, artikel 79.

ICRC-hotline: + 41 79 217 32 85

De erkenning van deze juridische regels verhindert niet dat jaarlijks vele journalisten worden vermoord, gewond, gearresteerd of gewoonweg verdwijnen, zowel in oorlogs- als vreedstijd. Hoewel het vrijwaren van het recht van journalisten om hun beroep uit te oefenen niet tot het mandaat van het Internationale Rodekruiscomité (ICRC/CICR) behoort, kan het ICRC hulp bieden wanneer journalisten worden vastgehouden of verdwijnen. Het ICRC beschikt daartoe over een hotline die 24 uur op 24 bereikbaar is. Meer informatie over deze hotline is beschikbaar op de webstek van het ICRC: www.icrc.org.

AVBB maakt voorbehoud tegen willekeurige werkgeverscontrole op e-mailverkeer en internetbezoek

Pol Deltour

In welke mate moeten journalisten dulden dat hun werkgever controle uitoefent op hun on-line communicaties? Een nota van de AVBB zet enkele krijtlijnen uit, met name in verband met het journalistieke bronnengeheim. Op 26 april 2002 sloten de sociale partners in de schoot van de Nationale Arbeidsraad (NAR) de CAO nr. 81 af. Hierdoor kan de werkgever in welbepaalde gevallen surfende en e-mailende werknemers individualiseren, net zoals de door hen bezochte internetsites of bestemmingen. Een voorafgaande verwittiging is niet nodig wanneer de controle gebeurt ter voorkoming van ongeoorloofde feiten of ter bescherming van de belangen van de onderneming. De vraag rijst of CAO nr. 81 in afdoende mate rekening houdt met de specifieke situatie van mediabedrijven en journalisten? Deze laatste oefenen nu eenmaal een beroep uit waarvan de essentie is dat er informatie wordt opgespoord, ook en steeds meer via digitale kanalen. Aldus zal een journalist ook wel eens op websites terecht komen die op het eerste gezicht niet relevant lijken. Bovendien moeten journalisten ook op de digitale snelweg verzekerd kunnen zijn van hun bronnengeheim.

CAO nr. 81 verplicht de werkgevers "duidelijk en expliciet" te

omschrijven hoe ze de controle van de on-line communicatiegegevens van hun personeel zien. Het is in dit licht dat de Raad van Bestuur van de AVBB een nota goedkeurde met enkele concrete suggesties voor de controle op het elektronische verkeer in de mediahuizen.

De eerste is dat uitdrukkelijk vermeld wordt dat controles, en a fortiori de individualisering die ermee gepaard gaan, "zullen gebeuren rekening houdend met de aard van het journalistieke werk. Journalisten zoeken en vergaren hun informatie onvermijdelijk steeds meer langs digitale weg. Bovendien moeten journalisten ook in hun digitale contacten kunnen terug vallen op een absoluut gewaarborgd journalistiek bronnengeheim".

De tweede suggestie is dat in de procedure voor de controle uitdrukkelijk wordt aangegeven dat controle en individualisering "uitsluitend kunnen gebeuren door de hoofdredacteur of een door hem aangewezen vertrouwenspersoon van de redactie". Dit sluit met andere woorden controle door een niet-journalistiek directielid uit.

De volledige nota is verkrijgbaar op het WJ-secretariaat.

Scheef bekeken

"De mediawereld is in volle verandering, turbulent in zijn ontwikkelingen. De twee belangrijkste gevolgen daarvan zijn dat enerzijds media zelf onderwerp geworden zijn van commentaren en anderzijds dat het vertrouwen in de media grotendeels is uitgehold. Ik blijf geloven dat de Vlaamse Uitgeversmaatschappij met haar verschillende kranten een baken is en moet blijven door de gehanteerde deontologie en de kwaliteit van haar medewerkers. Hier kunnen we ons méér dan ooit onderscheiden van de concurrentie. Wij hebben als krantengroep een verantwoorde maatschappelijke rol op te nemen. Daarvoor is het waarschijnlijk noodzakelijk om onze redactionele uitgangspunten te actualiseren. Laat ons daarover de discussie voeren op de geëigende platformen."

Jo Van Croonenborch, gedelegeerd bestuurder VUM, op de nieuwjaarsreceptie van de VUM van 3 januari 2003

"Nieuwjaarsrecepties zijn er ook om de gunst van journalisten te winnen. Perslui zijn gemakkelijk herkenbaar: ze staan gegroepeerd aan de toeg en willen van geen wijken weten. Ze zeuren over de smaak van de pils, de werkdruk en de mediaconcentratie en menen ernstig dat het vroeger beter was. Wees genadig en trakteer hen een biertje."

Bart Eeckhout, 'Tips voor een geslaagde politieke nieuwjaarsreceptie', in De Morgen van 18 januari 2003

"Vroeger had je vaak genoeg aan een liberale pa met een goede positie om hier binnen te geraken. (...) Sinds Paul en ik hier hoofdredacteur zijn, is tachtig procent van de mensen vervangen. We proberen een ongebonden krant te zijn. We zijn enkel nog liberaal in de zin dat we achter de vrije markt, vrijheid van woord en vrijheid van onderneming staan."

Jaak Smeets, co-hoofdredacteur van Het Laatste Nieuws, in Scoop, publicatie van de derdejaarsstudenten Journalistiek van de Gentse Arteveldehogeschool

"'Koppen' wil thema's bij brede bevolkingslagen bespreekbaar maken. Wij willen discussie en reflectie. 'Telefacts' mikt alleen op het effect: 'Heb je dat gezien? Straf, hé?'"

Björn Soenens, hoofdredacteur van Koppen (VRT-tv), in Humo van 28 januari 2003

"Al dat gedoe over die pax media. De pax media bestaat niet en zal nooit bestaan."

Eric Goens, hoofdredacteur van Telefacts (VTM), in hetzelfde Humo-dubbelinterview

Journalistenbond krijgt Hoog Bezoek

Hoog Bezoek in de Résidence Palace op 29 januari jl. Omringd door een hoogstaande entourage, kwamen Koning Albert II en federaal premier Guy Verhofstadt (VLD) op officieel bezoek bij diverse instanties die het nieuwe Internationaal Pers Centrum bevolken.

Staatshoofd en premier werden daarbij ook ontvangen door een delegatie van de AVBB. Tijdens een ontspannen ontmoeting, die goed drie kwartier duurde, werd van gedachten gewisseld over enkele brandend actuele thema's: de journalistieke deontologie, de

crisis in de Franstalige pers, en – op een voorzet van de vorst zelf – de verhouding tussen politiek en pers. Premier Verhofstadt zat erbij en keek er even naar.

Op de foto herkent u aan de linkerkant van de tafel AVBB/WJ-voorzitter Luc Standaert, links van hem zit AVBB-ondervoorzitter Philippe Leruth en rechts van hem Franstalig nationaal secretaris Martine Simonis. Aan de rechterkant van de tafel zitten de koninklijke kabinetschef Jacques Van Ypersele de Strihou, premier Verhofstadt, koning Albert, en helemaal vooraan de baas van de FOD voor overheidscommunicatie, Olivier Alsteens. (PD)

Foto: Johan Van Cutssem

Vlaams Commissariaat houdt toezicht op mediaconcentratie

Het Vlaams Commissariaat voor de Media (VCM) ondergaat dit najaar een grondige face-lift. Vlaams Mediaminister Dirk Van Mechelen (VLD) kondigde zijn plannen aan in de Commissie Media van het Vlaamse parlement. Van Mechelen wil de bestaande toezichtsorganen – VCM, de Vlaamse Geschillenraad (VGR) en de Vlaamse Kijk- en Luisterraad (VKL) – onder een en dezelfde koepel brengen.

Van Mechelen wil vooral komaf maken met de heisa die ontstond na de toekenning van een uitzendvergunning aan het landelijke commerciële radiostation 4FM. Het VCM zou hierin een dubieuze rol gespeeld hebben, het vermoeden bestaat dat een van de commissarissen die beslissing vroegtijdig zou bekend gemaakt hebben, waardoor het aandeel van Think Media, de groep die voor de helft eigenaar was van de zender, een plotselinge koersopstoot kende. De minister wil in de toekomst opnieuw zelf kunnen beslissen over het toekennen van vergunningen. Het VCM zou dan enkel de aanvragen onderzoeken en hierover een niet-bindend advies uitbrengen.

Het VCM zou ook een nieuwe afdeling krijgen: een toezichtsorgaan dat waakt over de mediaconcentratie in Vlaanderen. Van Mechelen

is niet meteen voorstander van decreetgeving hieromtrent, wel is hij gewonnen voor een overlegmodel waarbij de uitgevers op voorhand kennis geven van hun plannen om een krant of weekblad over te nemen of aandeelhouder te worden van een radio- of televisiezender. Het nieuwe toezichtsorgaan zou dan onderzoeken of een mediagroep hierdoor geen dominante plek op de markt verwerft en de concurrentieverhoudingen scheef trekt. Volgens oppositiepartij CD&V is dit een maat voor niets, zolang er geen wettelijke spelregels worden vastgelegd als houvast voor het toezichtsorgaan.

In opdracht van de minister werkte het onderzoeksbureau Ernst&Young wel al een zogeheten 'Knipperlichtmodel' uit. Dat bestaat uit een groene, oranje en rode gevarezone. Een groep die zich in de gevarezone bevindt, zou hiervan verwittigd worden. Alle Vlaamse mediagroepen kregen half januari toelichting bij het model tijdens een besloten bijeenkomst op het kasteel van Ham. Ze hebben tot Pasen de tijd om hun opmerkingen bekend te maken. In het najaar zou er voor het eerst een nulmeting gebeuren om de mediaconcentratie in Vlaanderen op een objectieve wijze in kaart te brengen. (KV)

Reportage

Een nieuw blad voor een nieuwe wereld

NGO's en Roularta lanceren samen opvolger van Wereldwijd en De Wereld Morgen

Op 5 maart 2003 verschijnt het eerste nummer van een nieuw 'mondiaal magazine', de opvolger van de bladen Wereldwijd en De Wereld Morgen. Het nieuwe maandblad, dat samen met Knack zal worden verspreid, wil levensechte en betrouwbare informatie brengen uit de wijde, globaliserende wereld.

Veerle Hillaert

Foto: Johan Van Cutsem

'We willen sexy zijn, maar kwalitatief sexy'

De naam van het nieuwe blad wordt door iedereen goed geheim gehouden tot de dag van de lancering. "We wilden geen fusie van twee redacties, noch een samensmelting van de twee bladen", legt Gie Goris uit. "Het moest iets nieuws worden." Daarom schreef de uitgever, VZW Wereldmediahuis, ook een vacature uit voor de aanwerving van redacteurs. Zelfs de journalisten van de vorige bladen dienden opnieuw te solliciteren. Aldus bestaat de vaste redactie van het blad uit zes personen: naast Goris zelf nog een andere oud-redacteur van Wereldwijd Magazine (Alma De Walsche), twee ex-redacteurs van de Wereld Morgen (John Vandaele en Tine Danckaers) en twee nieuwe krachten (Sara Frederix en Kristof Clerix).

De redactie mikt op een oplage van 127.500 exemplaren, wat goed moet zijn voor een lezerspubliek van 400.000. Of dat toch niet wat hoog gegrepen is, willen we vernemen van de hoofdredacteur. Gie Goris: "Wereldwijd Magazine is gestart als een blad van een aantal christelijke dervedewerldbewegingen, zoals Broederlijk Delen, en had in de jaren '70 een lezerspubliek van 70.000 mensen. Door de afnemende populariteit van deze bewegingen lazen er begin jaren '90 nog maar een tienduizendtal mensen ons blad. We probeerden een restyling in 1994 en startten met een verkoop in de winkels. Dit leverde ons niet voldoende op. We geraakten niet door de muur. In 2000 zijn we dan overgeschakeld van een maandelijks naar een

tweemaandelijks frequentie. Het leverde ons een hoge appreciatiegraad op, maar de verkoopcijfers stegen niet. Eind 1999 kwam de antiglobalistenbeweging op gang. Misschien, dachten we, levert die ons wel een nieuw publiek op. De Wereld Morgen van zijn kant was oorspronkelijk het gratis blad van de 11.11.11-organisatie. Bij aanvang lazen tienduizenden sympathisanten het, later waren dit er nog maar 5.000."

Twee bladen in Vlaanderen die berichtten over de Derde Wereld was duidelijk van het goede teveel. "We moesten iets doen" vervolgt Goris, "anders konden we alles opdoeken." Alle betrokkenen gingen rond de tafel zitten, en er ontstond een nieuw, pluralistisch project. Het blad vertrekt van drie opties. De eerste bestaat erin te berichten vanuit het perspectief van gewone mensen in de hele wereld. Verder is er de basisanalyse dat de wereldverhoudingen en het concrete leven van mensen bepaald worden door zowel socio-economische factoren als culturele en religieuze tradities. Ten slotte wordt de aangeboden informatie gezien als slechts één element in een bredere NGO-strategie.

Gie Goris: "Ik ben ervan overtuigd dat er heel wat mensen geïnteresseerd zijn in wat wij brengen, maar dat we er tot dus ver gewoon niet in slaagden om hen te bereiken."

Roularta

Daar moet ook de samenwerking met Roularta Media Group iets aan doen. In de taakstelling wordt het doelpubliek als volgt omschreven: "Het nieuwe 'Mondiaal Magazine' richt zich op de 15 procent Vlamingen die aanspreekbaar zijn als het gaat over mondiale thema's. Dit loopt in grote mate parallel met het Knack-lezerspubliek." Een breed en ruim publiek dus. Roularta zal het nieuwe blad verspreiden bij al zijn Knack-abonnees. Daarmee worden er 110.000 lezers bereikt. Samen met de 11.000 eigen abonnees en 6.500 promotie-exemplaren bereikt men aldus 127.500 mensen. Gie Goris is ervan overtuigd dat hierdoor het aantal abonnementen ook zal stijgen. "Volume creëert volume," zegt hij.

De redactie kreeg daarbovenop nog een pak steun van de NGO's zelf. Naast een financiële bijdrage, engageerden ze zich ook tot een intensieve reclamecampagne bij de eigen achterban. Als stichtende leden van de VZW Wereldmediahuis, betalen Broederlijk Delen,

Reportage

Vredeseilanden, Oxfam Wereldwinkel, Wereldsolidariteit, 11.11.11 en TRIAS een jaarlijks lidgeld van 12.500 €. En dan ontvangt de VZW als uitgever ook nog eens subsidies, van zowel de federale als de Vlaamse administratie voor ontwikkelingssamenwerking.

Een kleiner deel van de inkomsten bestaat uit de helft van de reclame-opbrengsten en de eigen abonnementsgelden. Het vele werk van drukken, vormgeving, tekstcorrectie, abonnementenbeheer, reclame en distributie wordt uitbesteed aan Roularta Mediagroup. Daarvoor betaalt uitgever Wereldmediahuis 400.000 € per jaar. "Wij moeten ons dus niet bezighouden met het zoeken van adverteerders. Roularta tracht drie van de achtenzestig bladzijden te verko-

pen. Wij krijgen 50 procent van de opbrengst. Tegelijk behoudt de vzw wel het recht om advertenties te weigeren."

Het nieuwe blad wordt officieel aan pers en publiek voorgesteld op donderdag 27 februari om 15 uur op de redactie, Vlasfabriekstraat 11 in 1060 Brussel. Daarna, vanaf 17 uur, volgt een feestelijke lancering in de vlakbijgelegen Hallepoort, vanaf 17 uur. Meer info: Sandra Janssens, tel. 02/536 19 77.

Tegen de negatieve gevolgen van de globalisering

Het nieuwe 'mondiaal magazine' stippelde voor zichzelf een uitgesproken 'missie' uit. Dat gaat als volgt: "Het is het Nederlandstalige referentiemagazine voor wie in Vlaanderen betrouwbare informatie wil over de globaliserende wereld en over de mensen die zich verzetten tegen de negatieve gevolgen van de globalisering." Volgens Alma de Walsche, redactrice van het nieuwe blad, komt het erop neer dat de redactie vanuit een geëngageerd perspectief de objectiviteit wil herstellen.

"Zelf woonde ik jaren lang in Latijns-Amerika, en ik ga er nog steeds regelmatig op reis", legt de Walsche uit. "Ik ben ervan overtuigd dat ik op die manier berichten van ginder beter kan begrijpen en plaatsen, en dus ook objectiever kan brengen. Het is belangrijk dat mensen hier weten hoe het daar ginder aan toe gaat."

Niettemin klinkt bij de redactrice ook een beetje ongerustheid door. "Ik hoop dat het lukt", zegt ze. "De oplage van Wereldwijd was jarenlang een tegenvaller. Door de verspreiding samen met Knack, zullen we meer mensen bereiken, ook al ben ik me er van bewust dat we misschien ook snel verzeild zullen geraken tussen de stapel papier die iedereen thuis heeft."

Enkele projecten van covers ogen alvast prachtig. "We willen sexy zijn, maar kwalitatief sexy," haakt hoofdredacteur Goris in. Op het eerste gezicht lijkt dat best te lukken. De inhoudsopgave is op zijn beurt sprekend, duidelijk en kleurrijk. De verschillende rubrieken die aan bod komen zijn duidelijk te onderscheiden. Er is nieuws, met telkens aandacht voor de relevantie voor ons eigen België. Er worden bijdragen voorzien over milieu, economie, politiek, cultuur en het sociale leven. In weer een andere rubriek worden de spotlights gericht op een bepaalde persoon, via een interview of een portret. Een stevig dossier en een reportage ontbreken niet. Prachtige foto's kleuren het blad. Ten slotte wordt er ingegaan op boeken, CD's en films die het doelpubliek zeker zullen aanspreken. De eigen journalisten van het blad zijn geëngageerde mensen met veel persoonlijke ervaring in het Zuiden. Hun artikelen, waarborgt Gie Goris, zullen dus vanuit de buik en het hart geschreven zijn. Voor de vaste redactieleden is er overigens een reisbudget voor-

zien. Goris: "Het is belangrijk dat we contact blijven hebben met de wereld waarover we berichten. Zelf was ik in Rajasthan (India) tijdens de extreme droogte in 2001. Ik verbleef er toen in een klein dorpje, en ondervond aan den lijve wat dorst is. Als je zelf bij die mensen op een matje ligt te slapen, voel je veel beter aan waar het om gaat." Maar het blad brengt ook werk van kanjers van journalisten en schrijvers ter plaatse. Het eerste nummer pakt daar alvast royaal mee uit. (VH)

Sprekers:
 Roland Tack (Persrechter R.E.A. Gent)
 Mark Hirsens (stalhouder Balie Gent)
 Prof. Dr. Leo Neels (KUL - UIA)
 Filip Voets (Secr. Gen. R.V.D.J.)

Moderator:
 Farouk Ozzönes (VTM-Nieuwsgenot)

De Commissie van Stagiairs Balie Gent organiseert met de steun van het Fonds Pascal Decroos een debat met als thema:

ADVOCATUUR EN MEDIA
 over het spanningsveld tussen de deontologie van de advocaat en de journalist.

Wanneer:
 Dinsdag 4 maart 2003, om 20.00 uur s'ocht

Waar:
 BBL/ING Kouter, Kouter 173, 9000 Gent
 Met aansluitend een receptie.

Inschrijven:
 Liefst vóór 1 maart een e-mail sturen naar
 info@fondspascaldecroos.com
 Gratis toegang - Iedereen welkom!
 http://www.fondspascaldecroos.com/debat/

met medewerking van BBL/ING

Commissie van de Stagiairs
 BALIE GENT

pd
 FONDS PASCAL DECROOS
 VOOR BIJZONDERE JOURNALISTIEK

Belgajournaliste Katrien Verstraete gaat de boerin op

Marleen Fransen

Foto: Johan Van Cutsem

'Meer dan voorheen aandacht voor de verhalen achter de feiten'

journaliste Katrien Verstraete (28) de 'boerin' opging en de landbouwsters een stem verleende in haar opmerkelijke boek 'Het erf van mijn moeder. Drie generaties vrouwen uit land – en tuinbouw'.

Katrien Verstraete is journaliste bij het persagentschap Belga en volgt er sinds enkele jaren de landbouwdossiers. Als pas afgestudeerde Germaniste met een postgraduaat journalistiek op zak, belandde ze in september 1997 op de redactie van Belga. Daarvoor had ze twee maanden stage bij Het Volk gelopen en een tijdje bij een Zuid-Nederlandse uitgeverij gewerkt.

Verstraete: "Het scheelde niet veel of ik stond nu in het onderwijs. Ik herinner me nog dat ik op een vrijdag mijn lessenrooster in handen had, en net op dat moment Belga me belde om te zeggen dat ik 's maandags op de redactie kon beginnen. Ik heb me mijn keuze overigens nooit betreurd."

In 1998 begon Katrien de milieu- en landbouwdossiers te volgen in opvolging van een collega die de Europadesk ging versterken. "Het was, om eerlijk te zijn, even wennen aan het vakjargon, maar anderzijds ervoer ik het ook als een voordeel dat ik als leek de landbouwmaterie op een begrijpelijke manier en in menselijke taal kon overbrengen."

Op de boerderie

De beslissing van uitgeverij Van Halewijck om met Katrien Verstraete in zee te gaan, kwam dan ook niet geheel onverwacht. Katriens verre roots liggen overigens in het West-Vlaamse, met name Lichterveldse landbouwleven. "Ik ben de dochter van een

Achter elke succesvolle ondernemer staat een sterke vrouw.

Een waarheid als een koe in het landbouwgezin van zowel toen als nu.

'Boerinnen' vormen al decennia lang de spil van het landbouwbedrijf en -gezin. Toch kregen we hun verhalen nooit te horen.

Totdat journa-

boerendochter", zegt ze. "Mijn grootmoeder, nonkel, neef en nicht zijn nog in de landbouwsector werkzaam. Mijn grootmoeder heeft net als zoveel andere boerinnen altijd een belangrijke rol in het bedrijf gespeeld."

Tijdens haar research voor het boek merkte Verstraete al gauw dat er wel informatie te vinden was over het statuut en de dagindeling van vrouwen in de landbouw, maar dat hun levensverhaal nooit aan bod was gekomen. En dus ging ze letterlijk op de koffie bij drie generaties boerinnen, en nam 85 verschillende interviews af van landbouwsters uit heel Vlaanderen. Telkens viel haar een goede ontvangst te beurt, en werd ze getroffen door de grote betrokkenheid van de landbouwvrouwen bij het leven op het bedrijf.

De verhalen die Katrien in haar boek neerpente, zijn zeer uiteenlopend van aard. Voor sommige vrouwen was boeren van meet af aan een meisjesdroom, anderen hadden er nooit aan gedacht om in het landbouwleven te stappen totdat ze boerlief tegen het lijf liepen. Er zijn vrouwen die getuigen over hun jeugdijaren op het erf, én vrouwen die introuwden en het niet altijd onder de markt hadden met hun schoonouders. Het boek heeft het ook over de toenemende stress, de hoge investeringsdruk, de strenge milieureglementeringen, de knagende onzekerheid, en het gebrek aan respect voor de stiel van boerin. "Er komen ook echt schrijnende verhalen aan bod, zoals zelfmoorden", zegt de journaliste. "Maar uiteraard is het niet allemaal kommer en kwel. Wat opvalt is dat al die vrouwen, ondanks alle tegenslagen, ontzettend graag doen wat ze doen en dat vooral de jongere generatie vecht voor hun ideaal om landbouwster te zijn."

Andere kijk

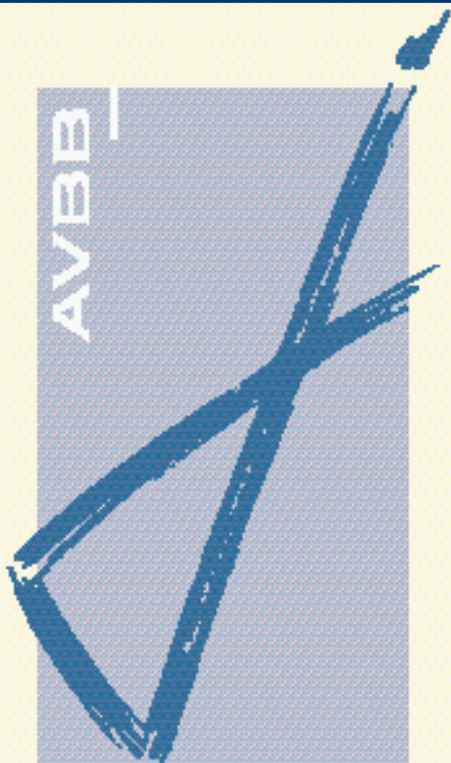
Het boek bleek toen het in oktober 2002 op de markt kwam een schot in de roos. Intussen is het al aan zijn derde druk toe.

Of dit haar journalistieke benadering van de dingen veranderd heeft, vraag ik haar. Verstraete beaamt formeel. "Meer dan voorheen heb ik tegenwoordig aandacht voor de verhalen achter de feiten. Nu sta ik er bijvoorbeeld bij stil hoe landbouwers – of landbouwsters – bepaalde beslissingen ervaren en welke gevolgen die voor hen inhouden."

"Als er nu een melding binnenloopt van een bedrijf dat moet opgeruimd worden, besef ik meer dan vroeger dat dit drama's zijn voor het gezin in kwestie, dat ze hun levenswerk naar het vilbeluik zien afvoeren en dat alle investeringen en hun gezond boerenverstand een maat voor niets zijn geweest. Anderzijds zal dat me niet beletten om mijn werk in alle objectiviteit te doen." Precies ook de reden waarom Katrien Verstraete past voor het outen van een persoonlijke mening over het huidige landbouwbeleid...

Onder embargo

Een politicus die undercover gaat in de journalistiek, het is weer eens iets anders. Om aan de weet te komen wat oppositiepartij CD&V nu weer over de rol van **minister Daems** (VLD) in het Sabena-drama zou zeggen, stuurde diens kabinet een 'mol' naar de betreffende persconferentie. De jongeman deed zich voor als 'free lance-journalist', glipte binnen, maar werd uiteindelijk toch ontmaskerd. ●●● De **VWJ** deed onmiddellijk een appèl aan de politieke deontologie om niet langer misbruik te maken van de titel van journalist. Minister Daems werd opgeroepen om als minister van Middenstand eerder maatregelen te treffen tot opwaardering dan tot degradatie van de zelfstandige journalistiek. ●●● Een oproep waar de minister meteen op inging. Wat hem siert. Een ontmoeting tussen een VWJ-delegatie en het kabinet van Daems is in de maak. ●●● De Belgische **uitgevers van dagbladen en magazines** zijn duchtig aan het lobbyen om bij de nakende omzetting van de Europese richtlijn 2001/29/EG de Belgische wetgeving op het auteursrecht helemaal in hun voordeel te keren. Concreet: journalisten zouden niet langer de principiële titularis zijn van hun auteursrechten, wel zou er een vermoeden worden ingevoerd dat hun auteursrechten in handen zijn van hun respectievelijke uitgevers. ●●● Nog afgezien van de principiële kwestie, reppen de dagblad- en magazine-uitgevers met geen woord over een redelijke vergoeding voor deze aanslag op het journalistieke auteursrecht. De **JAM** volgt de wetgevende ontwikkelingen op de voet. ●●● Nieuwe ontwikkeling in de **zaak-Turf**. Zoals bekend is Jef Turf voor de periode dat hij bij Belga werkte definitief als 'valse zelfstandige' erkend, na wat men gerust een mijlpaalarrest van het Hof van Cassatie kan noemen. Het gevolg is dat Jef aanspraak kan maken op een resem regularisaties qua sociaal statuut. Nu heeft het Arbeidshof van Gent in een nieuw arrest de journalist evenwel slechts erkend als halftijdse werknemer. ●●● Terwijl, volgens de journalist zelf, hij zich zoals zovele collega's veel meer dan zelfs gewoon voltijds voor zijn werkgever heeft ingezet... Een nieuwe cassatie-procedure wordt opgestart. Zoals de vorige keer, besliste de **Raad van Bestuur van de VWJ** om Jef Turf voluit te ondersteunen. ●●● De Morgen verliest **Ruben Mooijman**, van de economieredactie, aan De Standaard. Hij vervangt er **Dirk Delmartino**, die woordvoerder geworden is van Microsoft. ●●● Van De Morgen naar Het Nieuwsblad dan weer: mediajournalist **Kris Vanderhaegen**, tevens gewaardeerd medewerker van dit eigenste blad. ●●● Zelfs haaien kinderen mogen niet met hun eten spelen. Dat blijkt onomstotelijk uit het genietbare stripboek 'De vlucht van de kloothommel' van De Journalist-cartoonist **Kim**. Ook wie niet weet wat een exihkwisionist mag wezen, beschikt niet langer over een geldig excuus. ●●● **Rudi De Ceuster**, in een vorig leven nog directeur-generaal van Belga geweest en altijd al het imago van diepblauwe geschelpte gehad, is tegenwoordig woordvoerder van VLD-afvallige Ward Beysen en diens nieuwe partij. ●●● De hoofdredactie van de **Financieel-Economische Tijd** laat weten dat de rechtspositie van de journalisten een stuk genuanceerder ineen zit dan we in onze vorige editie lieten uitschijnen. Wat klopt, is dat alle redacteuren een protocol ondertekenen dat misbruik van voorkennis alsook koersmanipulaties uitdrukkelijk verbiedt. Dat betekent evenwel nog niet dat de directie inzage zou hebben in alle persoonlijke beurstransacties van het personeel. ●●● (Onderzoeks)journalisten die bijzondere interesse hebben in gezondheidskwesties, kunnen zich inschakelen in een **werkgroep Gezondheidszorg** die in de schoot van de **VWOJ (Vereniging van Onderzoeks Journalisten)** wordt opgericht. De werkgroep mikt op kennisuitwisseling en samenwerking tussen gezondheidsspecialisten, en wil lobbyen voor meer openheid vanuit de sector (bijvoorbeeld de inspectie voor de gezondheidszorg). Belangstellenden kunnen zich melden bij danielle.molenaar@hazewinkel.nl, gezondheidsspecialist van het Nederlandse Dagblad van het Noorden. ●●● De nieuwe netmanager van TV1 (VRT) is **Bettina Geysen** (33), dochter van de vroegere BRT-directeur amusement Jan Geysen. Bettina, die nog TV1-omroepster is geweest en pas onlangs opklom tot nethoofd van Canvas, volgt Wim Vansereven op (die de nieuwe administrateur-generaal van Toerisme Vlaanderen geworden is). ●●● Bettina Geysen wordt als Canvas-baas opgevolgd door **Johan Op de Beeck** (45), die daarvoor Kanaal Z verlaat. ●●● Als nieuwe hoofdredacteur van de zakenzender stelde Roularta-baas Rik De Nolf **Jozef Van Gelder** aan. ●●● Op de Beeck vertrekt niets te vroeg bij **Kanaal Z/Canal Z**. Voor zover hij de afgelopen weken op de redactievloer te zien was, zat hij zijn programma's te presenteren. Minimale aanwezigheid, maximale schermvulling, heet zoiets. Johan Op de Beeck kreeg het op het eind ook nog aan de stok met zijn voltallige redactie omdat hij een journalist inschakelde in de aanmaak van publireportages op Kanaal Z. ●●● Kanaal Z en de VRT gaan van meet af aan overigens beelden uitwisselen met elkaar. Ene **Christian Van Thillo**, medestander van Kanaal Z-baas Rik De Nolf in de VMMA, zou zich stevig in zijn koffie hebben verslikt toen hij dat nieuws vernam. ●●● Ook Sanoma Magazines België heeft een nieuwe baas: **Dirk Van den Bossche** (40) volgt Jan Vandenwyngaerden op (die naar Promedia vertrekt). Van den Bossche zit al bij Sanoma sinds 1996. ●●● Voor een van de 18 Sanoma-bladen had de directie eind januari wel slecht nieuws. Mannenblad **Menzo** maakt, ondanks de maandelijkse verkoop van 27.000, duchtig verlies, en daar dient dus ingegrepen. ●●● Ook concurrent **Ché**, van De Vrije Pers, doet het slecht, met nog een paar duizend verkochte exemplaren minder. Sanoma en De Vrije Pers staken inmiddels de koppen bij elkaar, maar voorlopig zonder resultaat. Bestaan er dan toch geen echte mannen meer? ●●● De journalisten van de Waalse regionale krantengroep **Sud Presse** legden op 5 februari het werk neer. Daardoor verschenen de kranten La Meuse (Luik), Le Quotidien (Namen), La Capitale (Brussel), La Nouvelle Gazette (Charleroi) en La Province (Bergen-Borinage) eventjes niet. Al die titels samen zijn goed voor een dagelijkse verkoop van 120.000 exemplaren. ●●● De reden voor de staking was dat de directie, dat is uitgever **Rossel** die ook Le Soir uitgeeft, weigert een bij CAO overeengekomen loonsverhoging van 4 procent door te voeren. Daardoor zouden de lonen van de journalisten van Sud Presse op het niveau komen van die van hun collega's bij Rossel. ●●● Rossel argumenteert dat een loonsverhoging de baan zou kosten van 15 journalisten bovenop de 52 (van de 160 in het totaal) die sowieso al moeten vertrekken in het kader van een herstructurering. Het globale saneringsplan voor Sud Presse houdt het schrappen in van 125 banen van de 357 in het totaal. ●●● Gemengde reacties op de column van 'believer' **Douglas De Coninck** (De Morgen) in onze vorige editie. DDC verantwoordde daarin zijn veelbesproken berichtgeving over de affaire-Dutroux/Nihoul met het argument dat 'er nog enkele belangrijke vragen onbeantwoord blijven'. ●●● Nu is er onder de Belgische journalisten niemand die dat standpunt betwist. Maar waar bleef DDC met argumenten voor alle complottheorieën en pedofilienetwerkthesen die hij intussen zes jaar lang met veel overtuiging in **De Morgen** verkondigt? Op den duur gaan we nog geloven dat er 2 DDC's bestaan. ●●● Het **Internationaal Perscentrum Vlaanderen (IPV)** in het Antwerpse Pershuis zet de deuren open voor zelfstandige journalisten. Zo kunnen freelancers voortaan terecht aan computers op de tussenverdieping van het Pershuis. Dat kan wel eens handig zijn als je eigen portable het niet doet. Verder kan elke journalist het IPV eveneens gebruiken als 'neutrale werkplek', bij voorbeeld om een interview af te nemen. Wel vooraf contact opnemen, op tel. 03/225.15.64.

2003

OFFICIEEL JAARBOEK VAN DE BELGISCHE PERS

uitgegeven door
de Algemene Vereniging van
Beroepsjournalisten in België (AVBB)

In samenwerking met

de Vlaamse Vereniging van
beroepsjournalisten (VVB)

Het Jaarboek van de Belgische Pers editie 2003 is van de pers. De vorige uitgave dateert dan wel van 2000, maar uw wachten wordt beloond: meer dan ooit bulkt het boek van de zowel documentaire als praktische informatie over journalisten, redacties, mediahuizen, verenigingen en wat zo nog allemaal van dichtbij of verre met journalistiek te maken heeft.

Alle VVJ-leden (die hun lidgeld voor 2003 betaalden) krijgen het Jaarboek gratis. Dat zal gebeuren via de VVJ-délégee op hun redactie of (met name voor de freelancers) via de post.

Buitenstaanders (en daar vallen ook journalisten onder die geen lid zijn van de VVJ) kunnen zich het boek aanschaffen voor 75 euro, BTW en verzendingkosten inbegrepen. Voor een bestelformulier kan u terecht op ons secretariaat: tel. 02/235.22.70 – fax 02/235.22.72 – e-mail : avbb@journalist.be – internet www.journalist.be. Het boek wordt opgestuurd na ontvangst van de som van 75 euro op de rekening met nummer 068-0728070-15 van de AVBB, Résidence Palace, Wetstraat 155, 1040 Brussel.